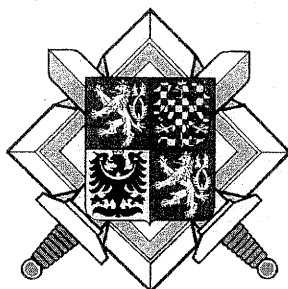

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY

VOJENSKÉ JAKOSTNÍ SPECIFIKACE POHONNÝCH HMOT, MAZIV A PROVOZNÍCH KAPALIN

1 - 4 - P

**Benzín automobilový
bezolovnatý**

NATO Code: F-67

Odpovídá normě: ČSN EN 228 / 2013 STANAG 7090	
Zpracoval: Agentura logistiky / Centrum ZMTýISl Skupina kontroly, technické podpory a zkušebnictví	Edice č.: 7
Schvalují: Vedoucí kontroly jakosti Ing. Květoslav SMOLKA	Počet listů:
Schvalují: Ředitel sekce podpory brigádní generál Ing. Vladimír HALENKA v zastoupení plukovník Ing. Libor KVĚTINA	Platnost od: 10. prosince 2013

1. URČENÍ

Benzin automobilový bezolovnatý F-67 je určen pro zážehové motory s vyšším kompresním poměrem, ve kterých je jeho používání předepsáno nebo schváleno. Jedná se o motory s tvrzenými sedly výfukových ventilů, které jsou vybaveny katalyzátorem snižujícím obsah nespálených uhlovodíků, oxidu uhelnatého a oxidů dusíku ve výfukových plynech nebo pro motory s tvrzenými sedly výfukových ventilů, které nemají katalyzátor.

V případě použití v motorech s netvrzenými sedly výfukových ventilů a bez katalyzátoru může být benzin automobilový bezolovnatý F-67 použit pouze ve směsi s draslíkovou přísadou. Pro tyto účely se v rezortu obrany používá zavedená přísada BENADIT BA podle Vojenské jakostní specifikace pohonných hmot, maziv a provozních hmot (dále jen „VJS PHM“) č. 8-4-P, která se dává přímo do palivové nádrže vozidla v poměru uvedeném na obalu přísady.

Podle klimatických podmínek se v rezortu obrany používá benzin automobilový bezolovnatý F-67, určený pro provoz techniky v letním období (v Evropské normě je označen třídou těkavosti A) a benzin automobilový bezolovnatý F-67, určený pro provoz techniky v zimním období (třída těkavosti D/D1).

2. FORMULACE

Benzin automobilový bezolovnatý F-67 je směsí kapalných uhlovodíků vroucích v rozmezí 30 °C až 210 °C. Vyrábí se mísením vysooktanového reformátu, izomerizátu, primárního benzínu a dalších benzinových frakcí v množství podle jejich dostupnosti a jakosti tak, aby výsledná směs odpovídala ve všech parametrech této VJS PHM.

Pro zlepšení jakosti benzín obsahuje přísady. Jsou doporučeny vhodné přísady do paliv bez známých vedlejších škodlivých účinků v přiměřeném množství, které pomohou zabránit zhoršení jízdních vlastností a dlouhodobě udrží nízké hodnoty emisí.

Benzin automobilový bezolovnatý F-67 může podle ČSN EN 228 obsahovat do 5 % (V/V) ethanolu, splňujícího požadavky normy EN 15376.

Dodavatel musí zaručit, že nenastane oddělení absorbované vody z benzínu. Existuje-li riziko oddělení vody, musí být použita antikoroziční přísada.

Je povoleno používat barviva a značkovací látky za předpokladu, že nebudou mít vedlejší účinky na vozidla a palivové distribuční systémy.

2.1. Formulační požadavky

Benzin automobilový bezolovnatý F-67 musí obsahovat schválenou antioxidační přísadu; dále může obsahovat detergentní přísadu, modifikační přísadu bránící zamrznání karburátoru a inhibitor koroze.

Z důvodů ochrany katalyzátorů výfukových plynů nesmí být k benzínu automobilovému bezolovnatému F-67 přidávány přísady, obsahující fosfor. Zakazuje se používání přísad obsahujících sloučeniny sodíku, manganu nebo železa – celkový maximální obsah těchto kovů v benzínu u výrobce, dovozce nebo distributora nesmí přesáhnout 5 mg.kg⁻¹.

2.2. Požadavek na konečný výrobek

Benzin automobilový bezolovnatý F-67 musí splňovat všechny předepsané hodnoty fyzikálně-chemických parametrů a další jakostní požadavky uvedené v tabulce I této VJS PHM. Při výrobě benzínu automobilového bezolovnatého F-67 určeného pro dodávky do AČR musí být dosaženy hodnoty fyzikálně-chemických parametrů uvedených v této VJS PHM a současně zajištěna stabilita konečného výrobku během skladování a v průběhu použití.

3. TOXICITA

Benzin automobilový bezolovnatý F-67 nesmí obsahovat karcinogenní nebo potenciálně karcinogenní složky a musí splňovat podmínky zákona č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích (chemický zákon), v platném znění.

Bezpečnostní list pro benzin automobilový bezolovnatý F-67 musí obsahovat označení zdravotních a bezpečnostních rizik (R 12-45-48/20/21/22-65 a S 2-43-45-53-61-62).

Obaly musí být označeny výstražnými symboly „F+“ - extrémně hořlavý a „T“ - toxický.

4. SKLADOVATELNOST, STABILITA A MÍŠITELNOST

Benzin automobilový bezolovnatý F-67 nesmí vykazovat výraznou změnu barvy nebo tvorbu úsad během minimálně 1 roku skladování ode dne jeho výroby a hodnoty jakostních ukazatelů skladovaného výrobku stanovené v retestovací periodě musí ležet v povolené toleranci hodnot uvedených v tabulce I.

Benzin automobilový bezolovnatý F-67 musí být mísitelný s benziny dle NATO Code F-67 a EN 228.

5. FYZIKÁLNĚ-CHEMICKÉ PARAMETRY A ZKUŠEBNÍ METODY

V tabulce I jsou uvedeny všeobecné fyzikálně-chemické parametry výrobku. Rozsah jakostních parametrů tabulky I musí doložit výrobce nebo dodavatel v jakostním dokladu při převězení a je obsahem specifikační zkoušky typu A prováděné v Centrální laboratoři PHM po čištění skladovacích nádrží u organizačních celků MO.

Jakostní doklady musí být opatřeny razítkem laboratoře, provádějící jakostní zkoušky anebo potvrzeny výrobcem nebo dodavatelem výrobku.

Tabulka I

<i>P.č.</i>	<i>Fyzikálně-chemické vlastnosti</i>	<i>F-67</i>	<i>Zkušební předpis</i>	<i>Pozn.</i>
1.	Vzhled a barva	vyhovuje	vizuálně	1)
2.	Hustota při 15 °C (kg.m ⁻³)	720,0 až 775,0	ČSN EN ISO 3675 ČSN EN ISO 12185 ASTM D 1298 ASTM D 4052	2)
3.	Oktanové číslo - výzkumnou metodou, min.	95,0	ČSN EN ISO 5164 ASTM D 2699 ZM PHM 05	3)
	- motorovou metodou, min.	85,0	ČSN EN ISO 5163 ASTM D 2700	13)
4.	Obsah olova (mg.dm ⁻³), max.	5	ČSN EN 237 ASTM D 3237 ASTM D 3348 ASTM D 5059	

Tabulka I (pokračování)

<i>P.č.</i>	<i>Fyzikálně-chemické vlastnosti</i>	<i>F-67</i>	<i>Zkušební předpis</i>	<i>Pozn.</i>
5.	Obsah síry (mg.kg ⁻¹), max.	10,0	ČSN EN ISO 20846 ČSN EN ISO 20847 ASTM D 2622 EN ISO 20884	4)
6.	Destilační zkouška: - při 70 °C predestiluje (% (V/V)) - v letním období - v zimním období - při 100 °C predestiluje (% (V/V)) - při 150 °C predestiluje (% (V/V)),min. - konec destilace (°C), max. - destilační zbytek (% (V/V)), max.	20 až 48 22 až 50 46 až 71 75 210 2	ČSN EN ISO 3405 ASTM D 86	5)
7.	Tlak nasycených par (kPa) - v letním období - v zimním období	45 až 60 60 až 90	ČSN EN 13016-1 ASTM D 323	5), 6), 13)
8.	Korozivní působení na Cu, 50 °C/3 h (korozní stupeň)	1	ČSN EN ISO 2160 ASTM D 130	
9.	Oxidační stabilita, indukční perioda (min), min.	360	ČSN EN ISO 7536 ASTM D 525	13)
10.	Obsah pryskyřic, promyté (mg.100 ⁻¹ ml ⁻¹), max.	5	ČSN EN ISO 6246 ASTM D 381	
11.	Obsah benzenu (% (V/V)), max.	1,00	ČSN EN 12177 ČSN EN 238 ASTM D 3606	7)
12.	Složení uhlovodíků - olefiny (% (V/V)), max. - aromáty (% (V/V)), max.	18,0 35,0	ČSN EN 15553 ASTM D 1319	8),9), 10), 11)
13.	Obsah kyslíku (% (m/m)), max.	2,7	ČSN EN 1601 ČSN EN 13132 ASTM D 4815	12), 13)
14.	Obsah kyslíkatých látek (% (V/V)): - methanol, max. - ethanol, max. - iso-propylalkohol, max. - iso-butylalkohol, max. - terc.-butylalkohol, max. - ethery (5 nebo více atomů C), max. - jiné kyslíkaté látky, max.	3,0 5,0 viz pozn. viz pozn. viz pozn. viz pozn. viz pozn.	ČSN EN 1601 ČSN EN 13132 ASTM D 4815	12),13) 14) 15) 16)
15.	Obsah manganu (mg.l ⁻¹), max.	6,0	ČSN EN 16135	13), 18)

Poznámky:

1) Benzin musí být čirý, bez viditelných mechanických nečistot, zákalu nebo vody, slabě nažloutlé barvy.

Poznámky: (pokračování)

- 2) Ve sporných případech týkajících se hustoty se používá ČSN EN ISO 3675.
- 3) Ve sporných případech týkajících se OČ VM se používá ČSN EN 25164. Podle Evropské direktivy 98/70/EC, včetně změny 2003/17/EC, je nutno u OČ VM, resp. OČ VM, odečíst při konečném výpočtu výsledku korekční faktor 0,2.
- 4) Ve sporných případech je ČSN EN ISO 20847 nevhodná jako arbitrážní metoda.
- 5) Od 1. května do 30. září se v technice používá letní typ bezolovnatého automobilového benzínu, od 1. listopadu do 31. března se používá zimní typ. V dubnu a říjnu se dodává benzin s přechodovými vlastnostmi, přičemž nesmí dojít k poklesu těkavosti pod minimální hodnotu odpovídající letnímu typu a k překročení maximální hodnoty těkavosti odpovídající zimnímu typu. VLI nesmí překročit hodnotu 1150 ($VLI = 10 \cdot VP + 7 \cdot E70$, přičemž $VLI =$ Vapour Lock Index, $VP =$ tlak nasycených par, $E70 =$ odpařené množství při 70 °C.)

Pokud benzin automobilní bezolovnatý F-67 obsahuje ethanol, má nízkovroucí azeotropní směs velmi vysoký tlak par. Oproti hodnotám, uvedeným v tabulce I se tlak par zvýší, podle skutečného obsahu ethanolu ve směsi, podle následující tabulky:

Obsah ethanolu, % (V/V)	Povolená odchylka tlaku par, kPa
0	0
1	3,7
2	6,0
3	7,2
4	7,8
5	8,0

Podle skutečného obsahu ethanolu ve směsi se zvýšení tlaku par určí přímou lineární extrapolací.

- 6) Ve sporných případech týkajících se tlaku nasycených par se používá ČSN EN 13016-1. Jako výsledek se uvede ekvivalent suchého tlaku par (DVPE).
- 7) Ve sporných případech týkajících se obsahu benzenu se používá ČSN EN 12177, metoda podle ČSN EN 238 je nevhodná jako arbitrážní metoda.
- 8) Ve sporných případech se použije EN 14517. Obsah kyslíkatých látek musí být určen tak, aby byly provedeny korekce podle čl. 11.2 ASTM D 1319:2002 nebo podle čl. 9.2 ISO 3837:1993(E), popř. dle odstavců týkajících se korekce u vzorků, které obsahují kyslíkaté látky, uvedených v novelizovaných verzích těchto norem.
- 9) Je-li přítomen ve vzorku ethyl-terc.-butyl ether (ETBE), aromatická zóna musí být určena z růžově hnědého prstence ve spodní části červeného prstence běžně používaného v nepřítomnosti ETBE. Na přítomnost nebo absenci ETBE může být usuzováno z analýzy popsané v pozn. 8.
- 10) Při použití stanovení dle normy ASTM D 1319 nebo ISO 3837 se vynechává krok depentanizace.
- 11) Maximální hodnota obsahu aromatů pro benzin bezolovnatý automobilový F-67, vyráběný a distribuovaný na území ČR od 1. ledna 2005.
- 12) Ve sporných případech týkajících obsahu kyslíku a kyslíkatých složek se používá jako referenční metoda ČSN EN 1601. ČSN EN 13132 je nevhodná jako arbitrážní metoda.
- 13) Vyhovující hodnotu jakostního parametru zaručuje výrobce nebo dodavatel.
- 14) Při určování obsahu methanolu musí být přidáno stabilizační činidlo.
- 15) Při určování obsahu ethanolu může být nutné přidání stabilizačního činidla.
- 16) Objem mísení je omezen tak, aby ve finálním výrobku nepřevýšil obsah kyslíku hodnotu 2,7% (m/m).
- 17) Za jiné kyslíkaté látky jsou považovány jiné jednoduché alkoholy a ethery s bodem varu ne vyšším než je předepsáno v bodě tabulky poř. č. 6. (konec destilace).
- 18) Maximální hodnota parametru je platná do 31. 12. 2013. S účinností od 1. 1. 2014 je hodnota obsahu manganu v bezolovnatém benzínu omezena hodnotou 2,0 mg.l⁻¹.

6. KVALIFIKACE

Podle ustanovení STANAG 1135 nepodléhají výrobky, označené jako benzin automobilový bezolovnatý F-67, určené pro provoz vojenské techniky v souladu s touto VJS PHM, povinným kvalifikačním zkouškám.

7. OZNAČENÍ DODÁVANÉHO VÝROBKU

Na obalech výrobku dodávaného podle této VJS PHM nebo na přepravních nádržích výrobku musí být uvedena minimálně následující data: NATO Code F-67, obchodní název, datum výroby nebo expedice, číslo výrobní šarže, bezpečnostní označení, údaj o hmotnosti nebo objemu výrobku a dále případně také datum kontroly jakosti nebo opakované kontroly jakosti, pokud není uvedeno na jakostním dokladu dodavatele.

8. KONTROLA A ZKOUŠENÍ JAKOSTI

Vzorek pro zkoušení jakosti musí být odebrán v souladu s ČSN EN ISO 3170 nebo ČSN EN ISO 3171 s důrazem na dodržení požadované čistoty odběrového zařízení a vzorkovnic a zamezení sekundárního znečištění kapaliny při odběru vzorků. Pro vzorkování bezolovnatých benzínů je podstatné, aby vzorkovnice, použité pro odběr nebo skladování vzorků před zkoušením, nebyly znečištěny olovem a/nebo sírou.

8.1. Zkušební metody

Předepsané zkušební normy jsou uvedeny v tabulce I této VJS PHM. Při zkoušení benzínu automobilového bezolovnatého F-67 se připouští aplikace ekvivalentních standardizovaných metod. Při kontrolním a rozhodčím ověřování jeho jakosti musí být použity metody podle příslušných norem uvedených v tabulce I této VJS PHM a stanovené výsledky musí spadat do povolené tolerance shodnosti.

V případě, že při převážce výrobku budou zjištěny limitní hodnoty jakostních parametrů, může být výrobek převzat pouze s určením pro přímou spotřebu v provozu vojenské techniky. Sporné případy se řeší postupem podle ČSN EN ISO 4259. Interpretace výsledků se provádí na základě shodnosti zkušební metody.

8.2. Kontrolní ověřování jakosti

Kontrola jakosti benzínu automobilového bezolovnatého F-67 před jeho dodávkou do resortu MO a v rámci převážacího řízení se řídí podle ustanovení čl. 7.1. a 7.3. této VJS PHM. Kontrola jakosti daného výrobku během procesu jeho skladování a distribuce v rámci resortu MO se řídí příslušnými ustanoveními STANAG 3149 v platném znění a normativním výnosem č. 100/2013 Ministerstva obrany „Kontrolní systém a kontrola jakosti pohonných hmot a maziv v resortu Ministerstva obrany“, ze dne 10. října 2012.

8.3. Kontrola jakosti při převážce do resortu MO

Před dodávkou výrobku odpovídajících požadavkům této VJS PHM musí být výrobcem nebo dodavatelem zajištěno provedení specifikačního rozboru jakosti výrobku, pokud nebylo v rámci dohody mezi MO a dodavatelem provedeno specifikační ověření jakosti u předem dodaného vzorku z výrobní šarže v Centrální laboratoři PHM.

Jsou-li dodávky nafty motorové F-54 zabezpečovány na základě smlouvy mezi Správou státních hmotných rezerv a Ministerstvem obrany, řídí se proces kontroly jakosti výrobku převáženého do resortu MO odbornými směnicemi MO resp. SSHR a STANAG 3149 v platném znění.

V ostatních případech je nutno výrobcem zabezpečit na výstupu z rafinerie specifikační rozbor zkouškou typu A. Na vstupu přejímaného paliva k organizačnímu celku MO je nutno provést v případě nedozorovaného paliva specifikační rozbor zkouškou typu A, provedený v Centrální laboratoři PHM.

Před přejímkou každé ucelené dodávky provede přejímací orgán, odpovědný za zásobování materiálem třídy 3.0 u organizačního celku MO ověření jakostního dokladu výrobce nebo dodavatele vydaného na danou šarži.

V případě nutnosti provést u benzínu automobilového bezolovnatého F-67 kontrolní rozbor zkouškou typu B-2, ověřují se následující jakostní parametry:

Vzhled a barva (obsah mechanických nečistot a vody vizuálně)	Hustota
Oktanové číslo VM (metodika ACR)	Destilační zkouška
Obsah pryskyřičnatých látek	Koroze na Cu